

DEN TYSTA REVOLUTIONEN

GENRE: Spelfilm
 ÄMNE: Historia, Moderna
 språk: Tyska, Psykologi, Filosofi,
 Värdegrund
 ÅLDER: Från 13 år (H, Gy)
 SPELTID: 107 min
 PRODUKTIONSÅR: 2018

TAL: Tyska
 TEXT: Svenska
 LAND: Tyskland
 REGISSÖR: Lars Kraume
 ARTIKELNR: ETS5149

Östberlin 1956. Theo och Kurt tar tåget till Västberlin, officiellt för att besöka morfars grav, men i själva verket för att gå på bio och spana på tjejer. En journalfilm från upproret i Budapest blir ett politiskt uppvaknande, och tillbaka i skolan initierar de en tyst minut i solidaritet med det ungerska folkets protest mot sovjetiskt förtryck.

Reaktionen låter inte vänta på sig. Eleverna anklagas för att vara kontrarevolutionära och självaste utbildningsministern kallas in för att tvinga fram ett erkännande genom att hota med indragna diplom. Nu ställs klassen på prov. Stå upp tillsammans i solidaritet, eller avslöja sina kamrater?

Kommunalarbetaren

SvD

**"Ungdomlig nyfikenhet, civilturage och motstånd...
 en påminnelse om vår nutidshistoria"**

Amnesty Press

"En diskussion om propaganda och 'fake news' som är HÖGAKTUELL"

Sydsvenskan

LÄROPLANSMÅL Lgr11 och Lgy11 (i urval)

Historia 7-9 – Ur det centrala innehållet

- Nationalism och olika former av demokrati och diktatur i Europa och i andra delar av världen.
- De båda världskrigen, deras orsaker och följder. Förtryck, folkfördrivningar och folkmord. Förintelsen och Gulag.
- Kalla krigets konflikter, Nya maktförhållanden i världen.
- Exempel på hur 1800- och 1900-talet kan avläsas i våra dagar genom traditioner, namn, språkliga uttryck, byggnader, städer och gränser.
- Hur historia kan användas för att skapa eller stärka gemenskaper, t.ex. inom familjen, föreningslivet, organisationer och företag.
- Hur historia kan användas för att skapa eller stärka nationella identiteter.
- Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar.
- Vad begreppen kontinuitet och förändring, förklaring, källkritik och identitet betyder och hur de används i historiska sammanhang.
- Några historiska begrepp, till exempel antiken, mellankrigstiden, efterkrigstiden och kalla kriget samt olika syn på deras betydelser.

Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

- använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinje.

Moderna språk: Tyska 7-9 – Ur det centrala innehållet

- Ämnesområden som är välbekanta för eleverna.
- Vardagliga situationer, intressen, personer, platser och händelser.
- Åsikter, känslor och erfarenheter.
- Vardagsliv, levnadssätt och sociala relationer i olika sammanhang och områden där språket används.
- Olika former av samtal, dialoger och intervjuer.
- Berättelser och annan fiktion även i talad eller dramatiserad form.
- Språkliga företeelser som uttal, intonation, grammatiska strukturer, stavning och interpunktion i det språk som eleverna möter.
- Hur ord och fasta språkliga uttryck, t.ex. artighetsfraser och tilltalsord, används i texter och talat språk i olika situationer.

Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

- förstå och tolka innehållet i talat språk och olika slags texter,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang, och
- reflektera över livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser i olika sammanhang och delar av världen där språket används.

LÄROPLANSMÅL – Lgy11

Historia Gymnasiet – Ur det centrala innehållet

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, t.ex. migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välbefinnande, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, men också kolonialism, diktaturer, folkmord, konflikter och ökat resursutnyttjande. Långsiktiga historiska perspektiv på förändrade maktförhållanden och olika historiska förklaringar till dem.
- Historiskt källmaterial som speglar människors roll i politiska konflikter, kulturella förändringar eller kvinnors och mäns försök att förändra sin egen eller andras situation. Olika perspektiv utifrån t.ex. social bakgrund, etnicitet, generation, kön och sexualitet.
- Hur individer och grupper använt historia i vardagsliv, samhällsliv och politik. Betydelsen av historia i formandet av identiteter, till exempel olika föreställningar om gemensamma kulturarv, och som medel för påverkan i aktuella konflikter.

Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla:

1. Kunskaper om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv.
2. Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och för att ge perspektiv på framtiden.

I de Humanistiska och Samhällsvetenskapliga programmen:

Psykologi Gymnasiet – Ur det centrala innehållet

- Socialpsykologi och dess tillämpningar: hur människan påverkas och formas tillsammans med andra utifrån de grupper och organisationer hon eller han tillhör.

Innan ni startar en diskussion kring filmen är det viktigt att läraren/ledaren går igenom handledningen och tänker på hur man ska hantera diskussionen och svaren.

INNAN NI TITTAR

Filmen utspelar sig 1956 i Öst- och Västberlin. Ungern spelar också en central roll i handlingen. Aktivera elevernas förkunskaper genom att kort repetera vad som kännetecknade dessa länder och platser politiskt, under denna tid och varför.

EFTER FILMVISNINGEN

Repetera kort filmens handling tillsammans:

- Vad är det Theo och Kurt upplever på sitt biobesök?
- Vad är det som utlöser konflikten mellan klassen och skolledningen och så småningom Skolstyrelsen?
- Varför blir konflikten så stor?
- Vilket ultimatum ställer utbildningsministern? Vad är det som står på spel?

Filmens karaktärer

• Skriv upp namnen på tavlan och prata om filmens huvudkaraktärer:

- Theo
- Kurt
- Erik
- Lena
- Paul
- Edgar
- Herman (Theos pappa)
- Hans (Kurts pappa)
- Rektor Schwarz
- Kessler (kvinnan från Skolstyrelsen)
- Utbildningsminister Lange

- Vad får vi i filmen veta om dem? Familjeförhållanden till exempel?
- Hur vill ni beskriva deras personligheter?
- Vilken roll spelar de i handlingen?
- Vad i deras förflutna förklarar deras agerande?

Centrala begrepp

• Skriv upp följande begrepp på tavlan. Prata om deras betydelse och diskutera filmen utifrån dem:

- Demokrati
- Diktatur
- Förräderi
- Angiveri
- Solidaritet
- Lojalitet
- Civil olydnad
- Underordning
- Yttrandefrihet
- Åsiktsfrihet
- Propaganda
- Majoritetsbeslut
- Kontrarevolution
- Oliktänkande
- System
- Staten

• Alternativt, låt eleverna fundera över vilka ord som bäst beskriver det som filmen behandlar. Skriv upp dessa på tavlan och gå igenom dem tillsammans.

Historisk kontext

- Vad betyder ordet kontext? Vilken historisk kontext är det som präglar filmens handling?
- Vad får vi i filmen veta om livet i Öst? (språk som talas t.ex.) Ge exempel från filmen.
- Vad får vi i filmen veta om livet i Väst? Ge exempel från filmen.
- Ordet "kamrat" används ofta mellan personerna i filmen. Varför det?
- Hur präglar det rådande politiska systemet eleverna på skolan? Hur märks det att de går i en östtysk skola? Hur tror ni att det påverkar dem som individer?
- Första gången Theo blir kallad till rektorns kontor vill inte rektorn att Theo ska berätta om det som hänt i klassrummet. Varför inte tror ni?
- Varför var det en "dålig idé" med nödlögnen – att säga att de tysta minuterna var för att hedra fotbollsspelaren Puskás? Följdfråga: Vad är RIAS?

- ”Ni är nu statens fiender” förklarar Edgar för ungdomarna. Hur motiverar han det?
- Hemma hos Edgar uppstår ett spontant dansgolv till musik på radion. Vad är det för musik? Varför hade ungdomarna inte kunnat dansa till den musiken inne i stan, hemma hos Kurt till exempel?
- En motsats till den tysta aktionen i klassrummet är när Theo, Kurt och Lena står och skriker ut över sjön. Varför skriker de tror ni? Hur tolkar ni den scenen?
- Rektorn blir rasande när Theo säger att det är Gestapo-metoder att försöka spela ut klassen mot varandra.
 - a) Varför reagerar rektorn så kraftigt?
 - b) Finns det någon grund i det Theo säger?
 - c) Vilka fler exempel från filmen finns på äldre generationer som har upplevt kriget?
- Vad får Theo göra med sin pappa på sin ”lediga dag” från skolan? Varför det?
- Varför får rektorn inte veta att utbildningsministern ska komma till skolan?
- Kurt och Theo kan ta tåget från öst till väst för att gå på bio - varför är det inte en möjlighet några år senare?

Att följa majoritetens beslut

Klassen håller omröstningar och majoritetens beslut bestäms sedan hur de ska agera. Först om att de ska hålla två tysta minuter men sedan även när kaoset är ett faktum och de måste bestämma hur de som klass ska hantera den uppkomna situationen.

- Tycker ni att klassen gör rätt i att rösta? Diskutera för- och nackdelar med majoritetsbeslut.
- Eleverna i klassen ställs inför ett etiskt dilemma när det ställs ett ultimatum om att hela klassen blir relegerad om inte sanningen kommer fram. Vad anser ni om deras agerande under förhören? Hur hade ni agerat i en liknande situation? Vad anser ni om förhörsmetoderna som används?
- Theos pappa tycker att Kurt borde ta ansvar och erkänna eftersom det var hans idé att hålla den tysta minuten.

FAKTARUTA

UNGERNREVOLUTIONEN 1956

Ungernrevolten var ett folkligt uppror mot kommunistdiktaturen i Ungern på hösten 1956. Revolten växte fram ur missnöjet med det styrande kommunistpartiet och Sovjetunionens politik gentemot länderna i Östeuropa. I ett försök att lösa konflikten försökte regeringen i Ungern genomdriva reformer. Bland annat upphävdes enpartisystemet. Ledare i Sovjetunionen såg revolten som ett försök att göra Ungern oberoende av Sovjetunionen. De skickade därför trupper till Ungern för att slå ner upproret. Ungern vädjade i FN om hjälp men organisationen var upptagen med Suezkrisen och kunde därför inte hjälpa ungrarna. Som ett resultat av revolten dog cirka 20 000 ungrare och 200 000 flydde landet.

FERENC PUSKÁS (1927–2006)

Ungersk fotbollsspelare, en av Europas främsta målskyttar. Ferenc Puskás spelade 85 landskamper (84 mål) för Ungern 1945–56, vann OS-guld 1952 och VM-silver 1954. Han flydde 1956 till Spanien och spelade där för Real Madrid 1958–65.

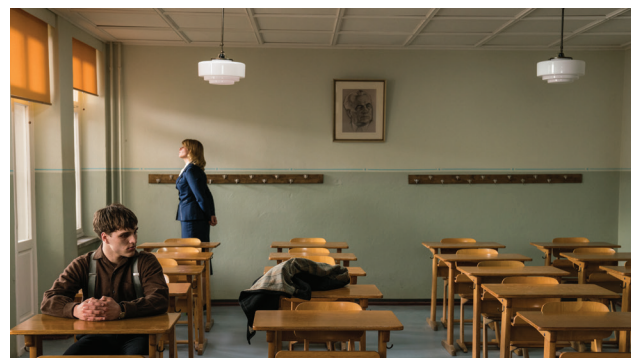
Fakta hämtad från NE.se

Vad anser ni? Går det att säga vems idé det var? Borde Kurt i ett tidigt stadiet ha erkänt?

- Theos pappa tycker också att Theo ska ange Kurt, sin bästa kompis. Hur tror ni att Theos pappa resonerar? Hur tror ni att Theo resonerar kring det? Vad anser ni att han skulle gjort?

Avslutande frågor

- Tror ni att ungdomarna hade kunnat föreställa sig följder av sin klassrumsprotest? Hade de agerat annorlunda då? Vem eller vilka i klassen tror ni hade agerat annorlunda och varför?
- Vad tror ni att filmmakaren vill berätta med filmen?
- Kan vi lära oss något av filmen idag? Fundera till exempel över orden i övningen ”Centrala begrepp”.

FÖRDJUPNINGSUPPGIFTER

Fria medier och fake news

- Olika medier spelar en central roll i filmen. Diskutera på vilka sätt fria medier är viktiga i en fungerande demokrati.
- Fake news har blivit ett känt begrepp i samhällsdebatten under senare år. Vad innebär det och kan det kopplas till filmens innehåll på något sätt? Hur kan begreppet problematiseras?

Bechdeltestet

1. Ta reda på vad Bechdeltestet är.
2. Undersök huruvida filmen klarar testet.
3. Diskutera testresultatet.

Hur såg resten av världen ut 1956?

Ta reda på:

- a) Vem var president i USA?
- b) Vem styrde i Sovjetunionen?
- c) Vad var Warszawapakten?
- d) Vem var statsminister i Sverige?
- e) Viktiga händelser i Sverige?
- f) Andra viktiga händelser i världen?

Historien bakom filmen

Filmerna bygger på en bok av Dietrich Garstka (1939-2018), som själv var elev i klassen som genomförde protestaktionen. Ta reda på mer om den sanna historien bakom filmerna.

Historisk bakgrund

Försök att skriva en sammanfattning av andra världskrigets konsekvenser i Europa. Hur såg förhållandena ut i Europa efter kriget och varför? Hur kom det sig att exempelvis Tyskland och Berlin blev uppdelat i Öst och Väst?

FAKTARUTA

RIAS

Tysk radiostation med säte i Berlin, grundad 1946. Stationen fungerade under kalla kriget som propagandasändare inriktad på Östtyskland. Under en kort period på 1980-talet sände RIAS Berlin även TV.

WARSAWAPAKTEN

var en militär allians, ett samarbete, mellan ett antal länder i Östeuropa och Centraleuropa där Sovjetunionen var det största och mest inflytelserika landet. Warszawapakten skapades av de kommunistiska länderna som en motvikt till NATO. Samarbetet innebar att länderna skulle hjälpa varandra militärt. I händelse av krig skulle alla ländernas militära styrkor ledas från paktens huvudkontor i Moskva. Tiden från 1945 till 1991 präglades av spänningarna mellan NATO, med USA i spetsen, och Warszawapakten.

Fakta hämtad från NE.se